

UBESEDITVENA VARIANTNOST V LUČI SLOVNIČNE METAFORE

Jerica Snoj

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, Ljubljana

UDK 811.163.6'36'373.612.2

Slovnična metafora, izvorna pridobitev hallidayevske sistemske funkcijske slovnice, se nanaša na možnost variantnega ubesedovanja dane vsebine in na svojski način razkriva povezavo med slovnico in besedilom. Ob primerih iz slovenskih besedil je v prispevku prikazano, kako je prisotna v ubeseditvah in kako je kot metodološki pristop uporabna pri analiziranju besedil: razkriva povezanost variantnih ubeseditvev, ki so na prvi pogled brez medsebojne povezave; kaže, kako je uresničljivost leksikalne metafore odvisna od slovničnih danosti; razkriva motive za izbiro določene ubeseditvene variante.

slovnična metafora, variantnost, ubesedovanje, leksikalna metafora, slovnica slovenskega jezika

Grammatical metaphor, one of the key concepts in Halliday's functional grammar, has opened a pathway, hitherto unavailable, from grammar to text. According to grammatical metaphor, any given semantic configuration has a realization in the lexicogrammar, i.e. some wording that can be considered congruent. There may also be various other wordings of the same semantic configuration that should be regarded as transferred or metaphorical. The article discusses instances of grammatical metaphor in Slovene texts, and suggests which way it can be applied in the descriptive Slovene grammar.

grammatical metaphor, variation, wording, lexical metaphor, Slovene grammar

1

Sodobni celoviti opis slovenskega jezika, za katerega se pričakuje, da bo v bližnji prihodnosti praktično dostopen v slovenski slovnici in slovenskih slovarjih, bo med drugim vključeval doslej neupoštevana novejša jezikoslovna spoznanja, prisotna v sodobnih metodoloških pristopih. V tem okviru je lahko zanimiv koncept slovnične metafore iz hallidayevske sistemske funkcijske slovnice, ki na svojski način osvetljuje povezavo med besedilom in slovnico.

V raziskavah slovenskega jezika se je slovnična metafora doslej omenjala v povezavi s posamostaljenjem (Mikolič Južnič 2007; Plemenitaš 2004; Sajovic 2008) in v povezavi z leksikalno metaforo (Snoj 2010). Kot koncept, ki je lahko širše uporaben pri jezikovni analizi in ki omogoča sistematični opis slovničnih danosti glede na njihovo vlogo pri ubesedovanju, pa slovnična metafora v slovenističnih raziskavah doslej ni bila deležna večje pozornosti. V prispevku je ob ponazorilih slovenskih ubeseditvev prikazana kot koncept, s katerim se učinkovito razkriva jezikovna zmožnost variantnega ubesedovanja.

2

Slovnična metafora se nanaša na jezikovno danost, da se določena vsebina lahko ubesedi na več različnih načinov, kar omogoča slovnica danega jezika. Poenostavljeno se vloga slovnične metafore lahko prikaže ob primeru določene ubeseditve, ki se – v skladu z bistvom slovnične metafore (gl. o tem v nadaljevanju) – ocenjuje kot metaforična izrazitev: *V mesto boste vstopili skozi starodavna grajska vrata, z vzpetine, ki se dviga nad krajem, pa se vam bo odprl čudovit pogled na jezero.*¹ Slovnična metafora je v navedenem primeru razvidna iz primerjave z nemetaforično, kongruentno ubeseditvijo iste vsebine: *V mesto se pride skozi starodavna grajska vrata, z vzpetine, ki se dviga nad krajem, pa se vidi čudovito jezero.* Navedeni primer vključuje posamostaljenje kot najbolj pogosto navajani tip slovnične metafore. Samostalnik (*pogled*) nastopa v vlogi imenovanja glagolskega dejanja, za kar je v slovnici predviden glagol (*videti*). Metaforična ubeseditvev, tj. ubeseditvev s slovnično metaforo, je mogoča z izbiro drugega stavčnega vzorca, ki je različen od tistega, ki je za izrazitev določene vsebine najbolj navaden, ustaljen.

V obravnavah slovnične metafore se sicer upošteva tudi definicija metafore v retorični teoriji in opisuje splošno bistvo metaforičnosti, ki je prisotno tako v metafori kot retorični figuri kot tudi v slovnični metafori in ki povezuje oba pojava.² S stališča danega izraznega sredstva je metafora vselej prenos, uporaba izraznega sredstva v prenesenem, neosnovnem pomenu. S stališča ubeseditve dane vsebine pa je metafora izbirna možnost izrazitve, in sicer tista, ki je manj tipična, manj nezaznamovana. Vendar je za razumevanje slovnične metafore bolj od analogije z metaforo kot pomenskim prenosom pomembna umeščenost pojma v sistemsko funkcijsko slovnico, kjer je v ospredju vloga slovnice kot sredstva za izražanje pomena in kjer sta slovar (leksikalni sistem) in slovnica različna konca enega kontinuuma. Pri tem gledanju je osrednja plast jezika slovarska slovnica (*lexicogrammar*), katere enote so morfemi, besede, besedne zveze in stavki. Nadalje pojem slovnična metafora temelji v specifičnem pojmovanju vloge, ki jo opravlja jezik v družbi, v specifičnem pojmovanju treh osrednjih logično-semantičnih razmerij, konstitutivnih za jezikovno dejavnost (dodelava, razširjanje in dopolnjevanje) in v pojmovanju, da je metaforična izrazitev pomena vzporedna, alternativna možnost k t. i. kongruentni izrazitvi, ki je nemetaforična.

Za sistemsko slovnico značilno pojmovanje vloge, ki jo opravlja jezik v družbi, je v pojmovanju slovnične metafore prisotno na ravni pojmovanja stavka; stavek je

¹ Besedilna ponazorila so iz korpusa slovenskega jezika Gigafida.

² Pojem slovnična metafora je M. A. K. Halliday uvedel v osemdesetih letih prejšnjega stoletja; vključen je že v prvi izdaji njegove funkcijske slovnice. Sestavek, v katerem so lahko samo zelo shematsko prikazane glavne značilnosti slovnične metafore, temelji na izdajah iz leta 1994 (Halliday ³1994) in 2004 (Halliday ³2004); tretja izdaja se od druge razlikuje po tem, da prinaša natančnejši, bolj poglobljen prikaz in obsežnejše navaja besedilne primere. Sicer je iz objav s tega področja razvidno, da je bila slovnična metafora deležna pozornosti zlasti v osemdesetih in devetdesetih letih prejšnjega stoletja, čemur pritrjuje tudi zbornik razprav na temo slovnične metafore (Simon-Vandenberg 2003). V uvodni besedi k temu zborniku James R. Martin ocenjuje, da je slovnična metafora ključni koncept v sistemski funkcijski slovnici, saj omogoča inovativni kompleksni pogled na razmerje med slovnico in besedilom (prav tam: 2).

namreč neposredno okolje, v katerem se uresničuje ideacijska metafora, tj. osrednji tip slovnične metafore. V sistemski funkcijski slovnici se kot bistvo jezika pojmuje troje jezikovnih funkcij: predstavna funkcija (imenovana tudi reprezentacijska ali ideacijska funkcija; vključuje poimenovanje vse človeške dejavnosti in siceršnje stvarnosti), medosebna funkcija (vzpostavljanje, vzdrževanje in spreminjanje medčloveških odnosov) in besedilotvorna funkcija (ustvarjanje besedila, sporočila, ki je konkretizacija jezikovne dejavnosti). V zvezi s slovnično metaforo sta bistveni prvi dve, ideacijska funkcija in medosebna funkcija. Glede na to, ali je pri slovnični metafori udeležena zgradba stavka v okviru predstavne funkcije ali v okviru medosebne funkcije, se ločujeta dva tipa slovnične metafore: ideacijska slovnična metafora (predstavna) in medosebna slovnična metafora. Primer za ideacijsko (predstavno) slovnično metaforo je že navedena ubeseditiv. Opazni tipi ideacijske metafore so poleg že prikazanega posamostaljenja glagolskega dejanja še npr. posamostaljenje pri izražanju lastnosti (*Njegova nesramnost me zmerom znova preseneti*) namesto predvidene lastnostnopovedkovniške izrazitve (*To, da je tako nesramen, me zmerom [...]*) in lastnostnopovedkovniška izrazitev (*To blago ni pralno*) namesto glagolske (*To blago se ne pere*). Medosebni tip slovnične metafore vključuje modalno metaforo, za katero je značilno, da se modalnost izraža v dodanem stavku (*Mislím, da bo deževalo*) namesto z modalnim izrazom znotraj povedi v kongruentni izrazitvi (*Verjetno bo deževalo*), in naklonsko metaforo (npr. v obliki vprašanja prikrita grožnja (*Ali naj ti eno primažem*) namesto neposredne grožnje (*Čakaj, ti tako primažem*)).

Metaforična izrazitev praviloma natančneje, popolneje ubeseduje dano vsebino in je glede na to v primerjavi z nemetaforično »dodelava«, kar velja tako pri leksikalni metafori (npr. *poplava pritožb* z leksikalno metaforo *poplava* namesto nemetaforične izrazitve *veliko število pritožb*) kot pri slovnični metafori: Ubeseditiv z *vzpetine* [...] *pa se vam bo odprl čudovit pogled na jezero*, ki je slovnična metafora v primerjavi z nemetaforično ubeseditvijo z *vzpetine pa se vidi čudovito jezero*, je glede na namen ubeseditve zanesljivo natančnejša, popolnejša, bolj občutljiva za vsebino, ki naj bi bila ubesedena, in bolj prilagojena namenu ubeseditve.

Slovnična metafora obstoji v ubeseditvi, v besedilu, in sicer kot eden od možnih načinov ubeseditve, kot variantna ubeseditiv. Razlikovanje med ubeseditveno varianto s slovnično metaforo in kongruentno varianto (brez slovnične metafore) nima absolutne vrednosti; kongruentna varianta je ocenjena kot »nemetaforična« zato, ker je v okviru variantnih možnosti (najbolj) »skladna« z vsebino, ki jo ubeseduje. Razlikovanje med metaforičnim in kongruentnim pri slovnični metafori temelji na predpostavki, da ima vsaka semantična konfiguracija predvideno pripadajočo tipično uresničitev v slovarski slovnici; ta se pojmuje kot kongruentna. Poznavanje kongruentne izrazitvene možnosti za določeno vsebino skupaj z metaforičnimi variantami, ki nikakor niso preprosto sopomenske, sodi v znanje jezika. Izbira določene metaforične ubeseditve je sama zase pomenonosna izbira.

3

Za prikaz in analiziranje slovnične metafore se izpiše besedilo s slovnično metaforo in vzporedno s tem kongruentna ubeseditve iste vsebine (Halliday 1994: 344). V takem prikazu postane razvidno, kako ima za dano semantično konfiguracijo jezik na voljo izbiro med različnimi tipi glagolskih dogodkov, razvidne postanejo leksikalne metafore, ob tem pa je mogoče ugotavljati motiv za izbiro določene metaforične ubeseditve med variantnimi ubeseditvenimi možnostmi. V naslednjih primerih je to ponazorjeno s primeri v slovenskem jeziku.

METAFORIČNO: *Z vzpetine se vam bo odprl čudovit pogled na jezero.*³

KONGRUENTNO: *Z vzpetine boste videli čudovito jezero.*

*METAFORIČNO: *Z vzpetine se bo vašim očem odprl čudovit pogled na jezero.*

*METAFORIČNO: *Z vzpetine [...] se vašim očem odpre čudovit pogled na jezero.*

*METAFORIČNO: *Zgoraj se vašim očem odpre čudovit pogled na jezero.*

Primerjava med katerokoli metaforično ubeseditvijo in kongruentno varianto v navedenem primeru kaže, da so razlike med obema zasidrane v tipu izbranega glagolskega dogodka (v Hallidayevi terminologiji *process*), s čimer so povezane razlike v udeleženski zgradbi povedi in nadalje v leksikalni realizaciji stavčnih vlog. V ponazorilu iz poglavja 2 izhodiščna metaforična ubeseditve npr. vključuje materialni dogodek⁴ (*se odpre [...] pogled*), pri čemer se mora vsebina zaznavanja ('gledati', 'videti', 'zagledati') izraziti v ustrezni leksikalni realizaciji udeleženca glagolskega dejanja, v danem primeru v prvem delovalniku (*pogled*). To je med drugim razvidno iz kongruentne ubeseditve iste vsebine (*Z vzpetine boste videli čudovito jezero*), v kateri kot tip glagolskega dogodka nastopa mentalni dogodek zaznavanja (*boste videli*). V metaforični ubeseditvi je nadalje prisotno posamostajenje (*pogled se odpre*), vzporedno glagolskemu izrazu v kongruentni varianti (*videti*). Raznolikost ubeseditvenih variant temelji v slovnicu. To je še zlasti razvidno, če se v kongruentni in metaforični ubeseditvi poiščejo in povežejo ubeseditvene prvine, nanašajoče se na isto semantično danost.

METAFORIČNO: *Z vzpetine se vam bo odprl čudovit pogled na jezero.*

KONGRUENTNO: *Z vzpetine boste zagledali čudovito jezero.*

Nagovornost, ki je v slovnični metafori realizirana v dajalniku osebnega zaimka *vam* (*se vam bo odprl [...] pogled*), ima v kongruentni izrazitvi ustreznik v obliki pomožnega glagola *biti* v drugi osebi množine (*boste zagledali*). Analogna vzporedja med metaforično in kongruentno ubeseditvijo so nadalje še: izglagolski samostalniki *pogled*, metaforično v vlogi prvega delovalnika (*pogled se bo odprl*), in glagol *zagledati* v kongruentni ubeseditvi; dovršnost v glagolski frazi (*pogled se bo odprl*) in

³ Navedeni primer je izsek iz besedila, ki je ponazarjalno navedeno v poglavju 2, sicer pa iz gradiva korpusa Gigafida. Izpisana kongruentna ubeseditve se predpostavlja kot tipična, sistemsko najbolj primerna za dano vsebino, z zvezdico označene metaforične ubeseditve so vzporedne variante ob prvi navedeni, vendar medsebojno niso z njo sinonimne, saj kot ubeseditvene variante implicirajo individualne vsebinske poudarke, omogočene prav v realizirani slovnični zgradbi vsakokratne povedi.

⁴ Hallidayeva klasifikacija stavčnih povedi glede na vrsto glagolskega dejanja.

dovršnost predponskega *zagledati*; povezanost na ravni denotativnosti med izrazi *oči* (*pred vašimi očmi*) in *pogled* v metaforičnih izrazitvah in glagolom *zagledati* v kongruentni ubeseditvi; lastnostna določitev *čudovit pogled* v metaforični izrazitvi in lastnostna določitev predmeta gledanja namesto tega v kongruentni (*čudovito jezero*) itn.

Vse ubeseditvene variante so sprejemljive ubeseditve dane vsebine, vendar zago-tovo niso sinonimne. Vsaka od njih ima nekaj svojskega v tem, da poudarja določeno vsebinsko danost; vse variante skupaj predstavljajo skupino ubeseditvev, ki so med seboj v razmerju različic, variant. Pri variantnosti, utemeljeni v tipu glagolskega dogodka oz. v zgradbi povedi, se dejansko izkorišča ideacijska oz. predstavna funk-cija jezika, nanašajoča se na vzpostavljanje zunajjezikovnih danosti v jeziku, na poustvarjanje stvarnosti z jezikovnimi sredstvi.

Za ponazorilo raznolikosti ubeseditvene variantnosti navajamo nekaj naključnih primerov slovnice metafore v slovenskih besedilih.

METAFORIČNO: *Podobno kot se nam je nekaj let tega zgodila poplava sobnih predvajalnikov, se nam zdaj obeta cunami cenenih prenosnih sukačev.*

KONGRUENTNO: *Pred nekaj leti so se množično uporabljali sobni predvajalniki, sedaj je mogoče predvideti, da se bodo podobno množično uporabljali prenosni ...*

METAFORIČNO: *Tlakovane poti so nudile sprehode po uličicah skrivnostnega starodavnega mesta.*

KONGRUENTNO: *Po tlakovanih poteh v skrivnostnem starodavnem mestu se je bilo mogoče sprehajati.*

METAFORIČNO: *Zgodilo se je, da je šel na lov.*

KONGRUENTNO: *Nekoč je šel na lov.*

METAFORIČNO: *Zgodi se, da zamudi vlak.*

KONGRUENTNO: *Včasih zamudi vlak.*

METAFORIČNO: *Bršljan prepreda zid.*

KONGRUENTNO: *Bršljan se razpreda po zidu.*

METAFORIČNO: *Tisto, kar so videle moje oči, se ni ujemalo s tistim, kar je čutilo moje telo.*

KONGRUENTNO: *Tisto, kar sem videl, se ni ujemalo s tistim, kar sem čutil.*

METAFORIČNO: *Dekle ima rjave oči.*

KONGRUENTNO: *Dekletove oči so rjave.*

METAFORIČNO: *To se ne zgodi prav pogosto.*

KONGRUENTNO: *To se redko zgodi.*

Konkretne ubeseditve potrjujejo, da razlikovanje metaforično – kongruentno ne more biti absolutno; pri oceni, katera ubeseditvev je metaforična oz. kongruentna, vselej odloča prevladujoče upoštevanje enega določenega vidika. Npr. izrazitvi *se nam je [...] zgodila poplava sobnih predvajalnikov* bi bilo mogoče vzporediti poleg navedene *so se množično uporabljali [...] še bolj neposredno: so se v velikem številu uporabljali [...]*. Podobno velja tudi pri drugih ponazorilih. Vzporedno z navedeno kongruentno možnostjo *Včasih zamudi vlak* je možna tudi *Včasih vlak zamudi* (drugačna členitev po aktualnosti). Vzporedno z *Bršljan se razpreda po zidu* (stanjski glagolski pomen nasproti delovalniškemu *Bršljan prepreda zid*) je mogoča izrazitev s

še bolj neposrednim, bolj »nemetaforičnim« glagolskim leksemom *Bršljan se razrašča po zidu*. Izrazitvi *Dekle ima rjave oči* in *Dekletove oči so rjave* vključujeta glagolski primitiv in sta s tega vidika enakovredni; ker pa je *imeti* pomensko bogatejši (motivirajoče izhodišče za pomen 'posedovati'), se varianta z glagolom *imeti* ocenjuje za metaforično. Razvidna relativnost ocene, katera izrazitev je kongruentna, kaže na to, da je bistvo slovnične metafore v uzaveščanju izrazitvene variantnosti in v ugotavljanju slovničnih danosti, ki jo omogočajo, in ne v utemeljevanju ocene, katera ubeseditiv naj bi bila absolutno kongruentna.

4

Slovnična metafora in leksikalna metafora nista povezani le na izrazni terminološki ravni⁵ in v uresničevanju pomenskega prenosa,⁶ pač pa tudi z vzajemnim omogočanjem druga druge. Leksikalna metafora je namreč pogosto uresničitveno povezana s posebnimi slovničnimi strukturami, ki se lahko pojavijo zgolj v ubeseditvi, ki je metaforična, tj. vključujoča slovnično metaforo. Tipično ponazorilo te nujne povezanosti je navedeni primer: *Podobno kot se nam je nekaj let tega zgodila poplava sobnih predvajalnikov, se nam zdaj obeta cunami cenениh prenosnih sukačev*. Leksema *poplava* in *cunami* v ponazorilo sta tipični primer leksikalne metafore, ki se besedilno lahko uresničuje samo v zvezi s prilastkom (*poplava predvajalnikov*), in sicer v metaforični (nekongruentni) ubeseditvi. Na ozadju slovnične metafore je še zlasti razvidno, kako je za obstoj leksikalne metafore nujna določena slovnična struktura (v primeru prilastkovna zveza *poplava česa*) poleg asociativne povezanosti vsebin (npr. asociativna povezava *poplava*: 'velika množina, veliko število česa'), ki se običajno navaja kot temelj metaforičnih pomenskih prenosov.

Ponazarjalen za vlogo slovnične metafore je tudi metaforični povedkovnik: *Navadili smo se na odvetnika, ki [...] rad je hrenovke, ki igra kitaro in je lisjak po naravi; Pred dvorano Tivoli je bila sicer prava norišnica, v njej nič boljše*. Povedkovnik je sestavina povedka v lastnostnodoločitvenem stavku ali stanjskodoločitvenem stavku, ki v stavčni tipologiji uresničujeta t. i. relacijski dogodek (pri Hallidayu tretji tip glagolskega dogodka, poleg materialnega dogodka in mentalnega dogodka). V kongruentni izrazitvi se prisojana lastnost imenuje s povedkovnikom, nastalim iz lastnostnega pridevnika (**Odvetnik je zvit po naravi*), stanje pa s povedkovnikom, nastalim iz načinovnega prislova (**Pred dvorano Tivoli je bilo zelo nemirno*). Stavčni vzorec, predviden za ubesedovanje relacijskih dogodkov, v smislu slovnične metafore omogoča, da je lahko v besedilu lastnostni povedkovnik ali stanjski povedkovnik katerikoli izraz, da se le pojavi na povedkovniškem mestu, kjer v vsakem primeru imenuje prisojano lastnost ali stanje. Tudi v tem primeru je stavčni vzorec (torej

⁵ Poimenovanje *slovnična metafora* je metaforično izpeljano iz poimenovanja (*leksikalna*) metafora.

⁶ Pri slovnični metafori je določeno slovnično sredstvo uporabljeno v drugotni funkciji (npr. pri posamostaljenju je za ubeseditiv dejanja, lastnosti uporabljen samostalnik, ki je izhodiščno namenjen imenovanju za stvari, torej v prenesenem pomenu), podobno kot je pri leksikalni metafori leksem uporabljen v prenesenem, neosnovnem pomenu.

slovnica) odločilen za uresničitev leksikalne metafore: *lisjak*: 'žival' → imenovanje lastnosti, ki se prisoja v osebkju imenovani osebi; *norišnica*: 'bolnišnica za duševne bolnike' → imenovanje stanja, ki se ugotavlja ob določenih okoliščinah.⁷

5

Predstavitev slovnične metafore s ponazorili iz slovenskih besedil shematsko povzema prikaz tega pojma iz sistemske funkcijske slovnice z namenom ponazoriti, kako je ta pojem lahko uporaben pri opisovanju določenega jezika. Ne glede na to, ali se jezikovni opis gradi v okviru sistemske funkcijske slovnice ali kako drugače, slovnična metafora učinkovito posreduje opozorilo, da je treba slovnične danosti opisovati v neposredni povezavi z besedilnimi konkretizacijami. Kaže se možnost, da bi se z načrtnim analiziranjem besedil iz različnih besedilnih zvrsti preko pojma slovnična metafora lahko evidentiralo slovnične danosti, ki so tipsko prisotne pri tvorjenju besedil bodisi v kongruentnih ubeseditvah ali v metaforičnih ubeseditvah. Številne slovnične danosti so v tem smislu za slovenski jezik že evidentirane in opisane. V slovničnih opisih imajo obliko ugotovitev, kaj posamezna slovnična danost lahko pomeni, za ubeseditev česa je uporabna.⁸ V *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* so variantne izrazitvene možnosti prikazane pri posameznih leksikalnih enotah v obsegu relevantnosti za leksikalni pomen dane leksikalne enote.⁹ Obetavno se kaže raziskovanje, ki bi vključevalo analiziranje besedil iz različnih besedilnih zvrsti, ob katerem bi se načrtno ugotavljala vloga slovničnih danosti pri variantnosti ubeseditvev glede na tipske vsebine in v povezavi z besedilno zvrstnostjo. Slovnična metafora se tako kaže kot teoretični pojem, ki utemeljuje obravnavo ubeseditvene variantnosti kot samostojnega področja v opisu slovenskega jezika.

Literatura

- HALLIDAY, Michael A. K., ²1994: *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold.
 HALLIDAY, Michael A. K., ³2004: *An Introduction to Functional Grammar*. London: Arnold.
 HALLIDAY, Michael A. K., MATTHIESSEN, Christian M. I. M., 1999: *Construing Experience through Meaning. A Language-Based Approach to Cognition*. London, New York: Continuum.
 HANKS, Patrick, 2004: The Syntagmatics of Metaphor and Idiom. *International Journal of Lexicography* 17/3. 245–274.
 MATTHIESSEN, Christian, 1995: *Lexicogrammatical Cartography. English Systems*. Tokyo: International Language Sciences Publishers.

⁷ Obsežneje o metaforičnem povedkovniku v povezavi s slovnično metaforo prim. v Snoj 2010.

⁸ Primer značilne oblike te vrste ugotovitev je dodatno slovnično pojasnilo o neosebni glagolskih oblikah: »Prednost neosebni glagolski obliki je prav v tem, da glagolske osebe ne izražajo, ker je že izražena [...] ali pa je splošna« (Toporišič 2004: 283).

⁹ Tako je npr. v slovarskem sestavku pri glagolu *zdeti se* ob modalni metafori (*To bom jaz opravil. Se mi zdi*) zapostavljena kongruentna ubeseditvev: *ne boš; ne verjamem, da boš*. Podobno prim. še prikaz izražanja verjetnosti pri *izgledati* (*Izgleda, da ima prav poleg kongruentne ubeseditve Verjetno ima prav*), *kazati* (*Kaže, da bo ...*), *nevarnost* (iron. *Nevarnost je, da ...*), *nevarno* (*Nevarno je, da ...*), *utegniti* (z nedoločnikom: *Utegne imeti prav*). Še nekaj primerov modalne metafore iz SSKJ: *Nelepo je, da mu ne pomagaš* (kongruentno: *Moral bi mu pomagati*); *Neljubo mi je, da hodiš tja* (kongruentno *Ne hodi tja*); *Ali misliš že enkrat pospraviti* (kongruentno: *Pospravi* (velelnik)).

- MIKOLIČ JUŽNIČ, Tamara, 2007: *Nominalne strukture v italijanščini in slovenščini: pogostnost, tipi in prevodne ustreznice. Doktorska disertacija*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- MIKOLIČ JUŽNIČ, Tamara, 2011: Vpliv besedilnih tipov na pojavljanje nominalizacije v slovenščini. Korpusna raziskava. Simona Kranjc (ur.): *Meddisciplinarnost v slovenistiki. Obdobja 30*. 321–327. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 321–327.
- PLEMENITAŠ, Katja, 2004: *Posamostaljenja v angleščini in slovenščini. Primer časopisnih vesti in kritik*. Maribor: Slavistično društvo Maribor.
- ROMERO, Esther, SORIA, Belén, 2005: The Notion of Grammatical Metaphor in Halliday. Martínez-Duenas Espejo (ur.): *Towards an Understanding of the English Language: Past, Present and Future. Studies in Honour of Fernando Serrano*. Granada: Universidad de Granada. 143–158.
- SAJOVIC, Tomaž, 2008: Problem jezika v znanosti in visokošolskem izobraževanju – problem znanosti in visokošolskega izobraževanja v Sloveniji? *Jezik in slovstvo* 53. 79–87.
- SIMON-VANDENBERGEN, Anne-Marie, TAVERNIERS, Miriam, RAVELLI, Louse (ur.), 2003: *Grammatical metaphor. Views from Systemic functional linguistics*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- SKUBIC, Andrej, 2000: M. A. K. Halliday, An Introduction to Functional Grammar (Poskus funkcijske slovnice angleškega jezika). *Slavistična revija* 49. 351–356.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika*, 1970, 1975, 1979, 1985, 1991. Ljubljana: DZS.
- SNOJ, Jerica, 2010: *Metafora v leksikalnem sistemu*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- STEINER, Erich, 2003: Ideational grammatical metaphor. Exploring some implications for the overall model. *Languages in Contrast* 4/1. 137–164.
- TAVERNIERS, Miriam, 2003: Grammatical metaphor in SFL. A historiography of the introduction and initial study of the concept. Anne-Marie Simon-Vandenberg, Miriam Taverniers, Louse Ravelli (ur.): *Grammatical metaphor. Views from Systemic functional linguistics*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. 5–33.
- TAVERNIERS, Miriam, 2004: Grammatical metaphors in English. *Moderna Språk* 98/1. 17–26.
- TAVERNIERS, Miriam, 2006: Grammatical metaphor and lexical metaphor: different perspectives on semantic variation. *Neophilologus* 90. 321–332.
- TOPORIŠIČ, Jože, 2004: *Slovenska slovnica*. Maribor: Založba Obzorja Maribor.